

Finnish
Consulting
Group

Vastarannan osayleiskaavan muutos, Tervolan kunta

LUONTO- JA LINNUSTOSELVITYSRAPORTTI

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Selvitysalue	1
3	Menetelmät ja aineisto	2
3.1	Lähtötiedot	2
3.2	Lajiston ja luontokohteiden arvottaminen	3
3.3	Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusluokitus	7
3.4	Luonto- ja linnustoselvitykset	8
3.4.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys	8
3.4.2	Pesimälinnustoselvitys	8
3.5	Epävarmuustekijät	9
4	Tulokset	9
4.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys	9
4.1.1	Kasvillisuuden yleiskuvaus	9
4.1.2	Kulttuurivaikutteiset alueet	13
4.1.3	Arvokkaat kasvillisuus- ja luontotyyppikohteet	17
4.1.4	Huomionarvoiset kasvilajit	22
4.2	Linnusto	23
4.2.1	Yleiskuvaus	23
4.2.2	Huomionarvoinen lintulajisto	24
4.2.3	Lajitietokeskuksen lintuaineisto	26
4.2.4	Lähialueella sijaitsevat linnustollisesti arvokkaat alueet	27
4.3	Ekologiset yhteydet	28
5	Johtopäätökset ja suositukset	29
6	Lähteet	31

12.2.2025

Liitteet

LIITE 1. Pesimälinnusto

Paikkatietoaineistot

Pohjakartat © Maanmittauslaitos WMS 2025

Ympäristöhallinnon avoimet paikkatiedot © Suomen ympäristökeskus (Syke) 2025

Kasvupaikkatiedot © Luonnonvarakeskus 2021, Suomen metsäkeskus 2025

Valokuvat

© FCG Finnish Consulting Group Oy / Minna Takalo, Juho-Matti Kyllönen

Kansikuva: Näkymä selvitysalueelta Tervolan kuntakeskuksen suuntaan

12.2.2025

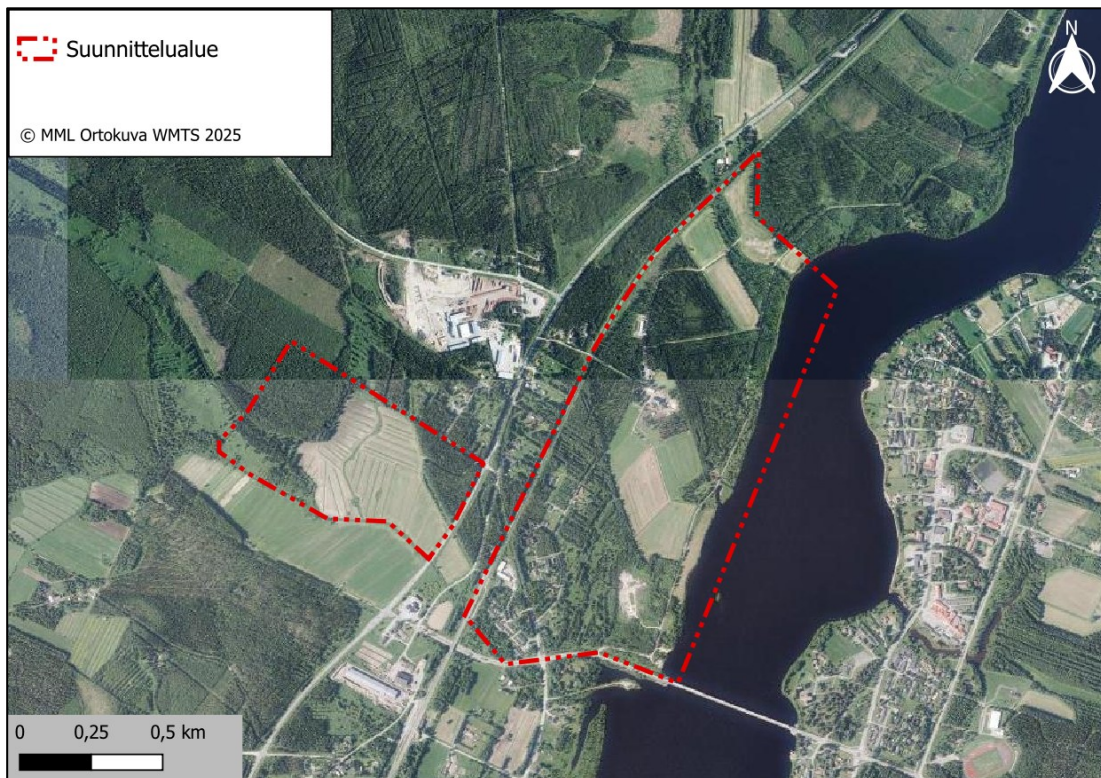
1 Johdanto

Tässä työssä on laadittu luonto- ja linnustoselvitys Tervolan kuntaan, Vastarannan osayleiskaavan muutosta varten. Osayleiskaava laaditaan oikeusvaikutteisena ohjaamaan asemakaavoitusta. Selvitys käsittää suunnittelualueen kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen sekä linnustoselvityksen.

Selvityksen johtopäätöksenä on esitetty suositukset alueiden käytöstä luonnonolosuhteiden näkökulmasta. Selvityksen lähtökohtana on, että alueen suunnittelussa voidaan huomioida luontoarvojen kannalta merkittävät alueet sekä edistää niiden ominaispiirteiden säilymistä. Linnustoselvityksestä on vastannut Suomen Arvoluonto Oy, linnustoraportoinnista FM biologi Jyrki Mäkelä (FCG Finnish Consulting Group Oy) ja kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksestä sekä sen raportoinnista FM biologi Juho-Matti Kyllönen (FCG Finnish Consulting Group Oy).

2 Selvitysalue

Selvitysalue sijaitsee Tervolan kunnassa, kuntakeskuksesta katsoen Kemijoen toisella, läntisellä puolella. Alueen pinta-ala on noin 148 hehtaaria. Selvitysalue koostuu kahdesta osasta, joista toinen osa sijoittuu Kemijoen rannan ja Kemi–Rovaniemi -junaradan väliin. Toinen, pienempi osa, sijoittuu Vt 4:n länsipuolella olevalle peltoalueelle sekä ojitetulle ja paikoin ojittamattomalle puustoiselle suolle. Ojitetut suot määritellään turvekankaiksi. Selvitysalueen rajausta ja sijaintia on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Selvitysalueet ortokuvassa.

12.2.2025

3 Menetelmät ja aineisto

3.1 Lähtötiedot

Selvityksen työvaiheet olivat lähtöaineiston koonti ja analysointi, maastoinventoinnit sekä raportointi. Selvitystä laadittaessa on otettu huomioon ympäristöviranomaisten antama yleinen ohjeistus:

- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024 Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.
- Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Lähtötietoina on käytetty mm. seuraavia lähteitä:

- Birdlife Suomi, Suomen tärkeät lintualueet 2025; IBA-, FINIBA- ja MAALI – alueet.
- Avoin tieto –palvelu (Suomen ympäristökeskus 2022)
- Maanmittauslaitoksen kartta- ja ilmakeku-aineistot
- Suomen Metsäkeskus, metsälain erityisen tärkeät elinympäristökuviot, metsätalouden ympäristötukikohteet (KEMERA) ja muu avoin metsätieto (mm. metsävaratieto) (Metsäkeskus, <https://www.metsaanfi/paikkatietoaineisto>) (2024)
- Luonnonvarakeskus, avoimien aineistojen tiedostopalvelu (2024)
- GTK, kallio- ja maaperäkartta (<https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>)
- Kaavoituksen taustatiedot ja alueelta aiemmin tehdyt luontoselvitykset
- Suomen ympäristökeskuksen Avoin tieto -palvelu
- Suomen Lajitietokeskus (Laji.fi). Aineistopyyntö: 23.8.2024 / HBF.60559
 - LUOMUS - Rengastus- ja löytörekisteri (TIPU)

12.2.2025

- Metsähallitus - LajiGIS: Lajin seurantakohteet (sisältää mm. Hertta Eliölajit -järjestelmän seurantakohteet). Uljas-järjestelmä, Metsähallitus, Luontopalvelut
- LUOMUS – suojeluarvoiset petolintujen ja pöllöjen pesäpaikat. Aineisto sisältää myös osan sääksirekisterin pesäpaikkatiedoista.
- Muu kirjallinen aineisto

3.2 Lajiston ja luontokohteiden arvottaminen

Arvokkaiksi luontotyypeiksi luetaan kohteet, joiden olemassaolo merkittävästi lisää alueen luontoarvoja. Arvokkaalla luontotyyppillä esiintyy usein myös arvokasta eliölajistoa. Merkittävimmät tällaiset ympäristötyypit on lueteltu Suomen luonnonsuojelulaissa (LSL 64 §) ja niiden olemassaolo on lailla turvattu sen jälkeen, kun alueellinen ELY-keskus on tehnyt niistä rajauspäätöksen ja saattanut sen maanomistajan tiedoksi. Metsälaki (Metsäl 10 §) määrittelee metsätaloustoimissa huomioon otettavia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka ilmentävät luonnon monimuotoisuutta talousmetsäalueilla. Metsälakia ei sovelleta asemakaava-alueilla, mutta metsälain määrittely luontokohteista toimii indikaattorina alueellisista luontoarvoista. Vesilain suojeltavat vesiluontotyyppit on esitetty vesilain (587/2011) 2. luvun 11 §:ssä.

Luontoselvitysten yhteydessä havainnoitiin myös Euroopan Unionin lintudirektiivin (79/409/EEC,) liitteen I sekä luontodirektiivin (92/43/ETY) (erityisesti luontodirektiivin liitteen IV(a)) lajeja. Lintudirektiivin liite I käsittää yhteisön tärkeinä pitämät lajit, joiden suojelemiseksi on osoitettava erityissuojelualueita (Natura 2000 -verkosto). Lintudirektiivi edellyttää sekä lintulajien että niiden elinympäristöjen suojelua. Direktiivi kieltää niissä lueteltujen lintujen tahallisen tappamisen, pyydystämisen häiritsemisen erityisesti pesinnän aikana ja kaupallisen käytön. Liitteessä IV(a) on puolestaan eläin- ja liitteessä IV(b) kasvilajeja, jotka ovat tiukasti suojeltuja myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella. Näitä ovat esimerkiksi liito-orava ja kaikki lepakkolajit. Liitteen lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty automaattisesti, ilman erillistä suojelupäätöstäkin.

Selvityksessä on huomioitu myös METSO-kohteet (Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman valintaperusteiden mukaiset kohteet. METSO-kohteiden tarkemmat kriteerit on määriteltä oppaassa ” METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet” (Syrjänen ym. 2016).

Luokista ylin arvoluokka 1 tarkoittaa lainsäädännöllä turvattuja kohteita, joita ei saa heikentää tai hävittää. Muut luokat kuvaavat luontoarvoja, jotka tulee hyvien käytäntöjen mukaan huomioida maankäytön suunnittelussa, mutta jotka eivät ole tiukasti lainsäädännöllä suojattuja. Yksinkertaisesti todettuna arvoluokkaan 2 sijoitetaan erityisen tärkeitä kohteet, joilla on usein valtakunnallistakin merkitystä, esimerkiksi uhanalaisten lajien ja luontotyyppien merkittävimmät esiintymät. Vastaavat edustavuudeltaan tai kooltaan vähemmän merkittävät esiintymät sijoitetaan arvoluokkaan 3. Erilaiset usein alueellisesti tärkeitä kohteet, kuten alueellisesti uhanalaisten lajien ja luontotyyppien esiintymät, sijoitetaan arvoluokkaan 4. Luokituksessa huomioidaan lajiston ja luontotyyppien lisäksi niiden muodostamat kokonaisuudet.

12.2.2025

Luontokohteiden arvotuskriteereinä käytettiin kohteen edustavuutta, luonnontilaisuutta, harvinaisuutta ja uhanalaisuutta, luonnon monimuotoisuutta lajitasolla sekä kohteen toiminnallista merkitystä lajistolle. Luontokohteiden arvoluokitus pohjautuu seuraavaan ”Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointiopas -tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle” -oppaan mukaiseen jaotukseen (Mäkelä & Salo 2024):

Luokittelussa käytetyt arvoluokat ovat:

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Tähän luokkaan kuuluvat kohteet ovat lainsäädännön määrittämiä kohteita. Luokkaan kuulumiseen ei sisälly tapauskohtaista harkintaa. Luokkaan kuuluvat seuraavat alueet ja kohteet:

- Luonnonsuojelualueet
- Natura 2000 -alueet
- Suojeluun varatut alueet (valtakunnallisten suojeluohjelmien vielä suojelemattomat kohteet, joille on tavoitteena perustaa luonnonsuojelualue sekä muut valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut alueet, joille ei ole vielä laadittu luonnonsuojelualueen perustamisasetusta)
- Luonnonsuojelulailla suojeltujen luontotyyppien rajatut esiintymät
- Luonnonsuojelulailla tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät
- Vesilain suojeltujen luontotyyppien esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen IV(a) eläinlajien lisääntymis- ja levähdyspaikat. Yksityiskohtaisessa suunnittelussa em. lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit (esim. liito-orava, lepakot)
- Luontodirektiivin liitteen IV(b) kasvilajien esiintymispaikat
- Luonnonsuojelulain erityisesti suojeltavien lajien, luontodirektiivin liitteen II eliölajien ja lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymispaikat
- Luonnonsuojelulain 73 §:n suurten petolintujen toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä olevat pesäpuut
- Luonnonmuistomerkit (LSL 95 §) yksityiskohtaisessa suunnittelussa

Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Luokan kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä. Luokan kriteerijä ovat esimerkiksi alueen tärkeys ekologisen verkoston kannalta sekä luontotyyppien ja lajien uhanalaisuus, hallinnollinen asema ja esiintymien merkittävyys. Pääosa kohteista on aina huomioitavia. Tähän luokkaan kuuluvat mm:

- Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat, ennalta tunnetut ja aiemmissa selvityksissä rajatut luontokohteet (mm. valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat tuulija rantakerrostumat, kallioalueet, soidensuojelun täydennysesityksen kohteet, maakunnallisesti tärkeät lintualueet)
- Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet

12.2.2025

- Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet (erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien ja/tai lajien muodostamat kokonaisuudet)
- Uhanalaisten luontotyyppien ja lajien merkittävät esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät
- Lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen erittäin tärkeät pesimä-, levähdys-, ruokailu-, talvehtimis- ja sulkimisaalueet, sekä metson ja teeren erittäin tärkeät soidinpaikat
- Luonnonsuojelulain erityisesti suojeltavien lajien ja luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymät
- Luonnonsuojelulla suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymät
- Luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeista lepakoiden tärkeät saalistusalueet (EURO-BATS)

Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat tai tukevat kohteet

Luokan kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä. Luokan kriteerejä ovat esimerkiksi alueen tärkeys ekologisen verkoston kannalta sekä luontotyyppien ja lajien uhanalaisuus, ja esiintymien merkittävyys. Osa luokan 3 kohteista on aina huomioitavia.

- Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet
- Luontotyyppi- ja lajiesiintymien laajemmat yhtenäiset kokonaisuudet (alueet, joilla useita uhanalaisten/silmälläpidettävien lajien ja/tai luontodirektiivin luontotyyppien kohteita)
- Uhanalaisten luontotyyppien ja lajien muut esiintymät
- Erityisesti suojeltavien lajien ja luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat, muut kuin merkittävät esiintymät
- Paikallisesti arvokkaat, ennalta tunnetut luontokohteet (aiemmin tehdyt luontoselvitykset)
- Lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen tärkeät pesimä-, levähdys-, ruokailu-, talvehtimis- ja sulkimisaalueet sekä metson ja teeren tärkeät soidinpaikat
- Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymispaikat
- Maakunnalle ominaisten luontotyyppien ja maakunnan vastuulajien esiintymät

Luokka 4: Muut huomionarvoiset kohteet

Luokan kohteilla esiintyy erilaisia monimuotoisuutta tukevia luonnonarvoja. Kohteet ovat usein paikallisesti tärkeitä, ja niiden huomioimisessa tarvitaan muita luokkia enemmän tapauskohtaista soveltamista. Luokan kohteina voivat olla myös lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt. Arvoluokan kohteisiin kuuluvat myös ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet, jotka on huomioitava aina arvottamisessa. Luokan kohteina voivat olla myös lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt. Arvoluokan kohteisiin kuuluvat myös ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet, jotka on huomioitava aina arvottamisessa.

12.2.2025

- Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet (kohteet, joiden säilyminen varmistaa esimerkiksi kapean ekologisen yhteyden toimivuuden)
- Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät
- Alueellisesti uhanalaisten lajien ja luontotyyppien esiintymät
- Metsäkanalintujen soidinpaikat
- Suomen kansainvälisten vastuuluontotyyppien esiintymät, puutteellisesti tunnettujen luontotyyppien esiintymät
- Lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt (esim. sorakuopat, voimajohtolinjat, ketomaiset tai niittymäiset joutomaat, pientareet, penkereet, kentät)
- Rauhoitettujen lajien esiintymät
- Riistalajien käyttämät laidun-, ruokailu- ja lisääntymisalueet sekä kulkureitit
- Lajistoltaan poikkeuksellisen monimuotoiset jyrkänteet tai luonnontilaiset rantaluontotyytit
- Yksittäiset huomionarvoiset, pienipiirteisiä luonnonarvoja sisältävät kohteet (mm. yksittäiset suuret tai vanhat puuyksilöt, kuolleet ja lahoavat järeät puut)

Tavanomainen luonto

Arvoluokat 1–4 eivät kata kaikkia alueita, vaan niiden ulkopuolelle jää niin sanottua tavanomaista luontoa, esimerkiksi sellaista metsätalouden piirissä olevaa talousmetsää tai metsäojitettua suota, jolla ei katsota olevan erityistä arvoa luonnon monimuotoisuudelle tai ekologisille yhteyksille. Tavanomaisella luonnolla voi kuitenkin olla suunnittelussa erikseen huomioon otettavaa arvoa esimerkiksi virkistysalueena.

Kuhunkin arvoluokkaan kuuluvat kohteet esitetään kolmessa toisiaan täydentävässä kategoriassa (taulukko 1):

- aina huomioitavat kohteet
- näiden lisäksi yleispiirteisessä maakuntatason suunnittelussa huomioitavat kohteet
- edellisten lisäksi yksityiskohtaisen tason suunnittelussa (osa)yleis- ja asemakaavoissa sekä hankkeissa huomioitavat kohteet.

12.2.2025

Taulukko 1 Arvottamisessa erotettavat arvoluokat ja niihin kuuluvat kohteet (Mäkelä & Salo 2024)

Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet	Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet	Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet	Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet
Aina huomioitavat • Luonnonsuojelualueet • Natura 2000 -alueet • Suojeluun varatut alueet • LSL:lla suojeltujen luontotyyppienrajatut esiintymät • LSL:n tiukasti suojeltujen luonto-tyyppien esiintymät • Vesilain suojellut luontotyytit • Luontodirektiivin liitteen IV a lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat • Luontodirektiivin liitteen IV b kasvilajien esiintymispaikat • LSL:n erityisesti suojeltavien lajien rajatut esiintymispaikat • Luontodirektiivin liitteen II lajien sekä lintudirektiivin liitteen I lajien ja niitä vastaavien muuttolintujen rajatut esiintymispaikat • LSL 73 § suurten petolintujen toistuvasti käytössä ja selvästi nähtävissä olevat pesäpuut	Aina huomioitavat • Valtakunnallisesti arvokkaat luonto-kohteet¹ • Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat merkittävät kokonaisuudet² • Uhanalaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät • Uhanalaisten lajien merkittävät esiintymät • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät • Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille erittäin tärkeät kohteet³	Aina huomioitavat • Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet • Luontotyyppi- ja lajiesiintymien muodostamat muut kokonaisuudet²	Aina huomioitavat • Ekologisia yhteyksiä tukevat kohteet
Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat	Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat • Maakunnallisesti arvokkaat luonto-kohteet¹	Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat • Maakunnalle ominaisten luontotyyppien merkittävät esiintymät • Maakunnan vastuulajien merkittävät esiintymät	Lisäksi yleispiirteisessä suunnittelussa huomioitavat
Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • Luontodirektiivin liitteen IV a lajien tärkeät kulkuyhteydet ja siirtymäreitit • LSL 95 §:n luonnonmuistomerkit	Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • LSL:lla suojeltujen luontotyyppien rajaamattomat esiintymät • Luontodirektiivin liitteen II lajien rajaamattomat merkittävät esiintymispaikat • Lepakoille tärkeät saalistusalueet⁴	Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • Paikallisesti arvokkaat luontokohteet¹ • Uhanalaisten luontotyyppien muut esiintymät • Luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut esiintymät • Uhanalaisten lajien muut esiintymät • Lintudirektiivin liitteen I lajeille ja niitä vastaaville muuttolinnuille tärkeät kohteet³ • Luontodirektiivin liitteen II lajien muut esiintymispaikat	Lisäksi yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitavat • Silmälläpidettävien luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ • Alueellisesti uhanalaisten luontotyyppien ja lajien esiintymät⁵ • Kohteet, joilla esiintyy yksittäisiä huomionarvoisia, pienpiirteisiä luonnonarvoja • Lajistollisesti arvokkaat uusympäristöt • Muut monimuotoisuutta tukevat kohteet

* hävittämiskiellosta poiketen (LSL 82 § yleispoikkeus) aluetta saa käyttää maa- ja metsätalouteen tai rakennustoimintaan tai rakennuksia sekä laitteita tarkoituksensa mukaisesti. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Yleispoikkeus ei koske teollisen mittakaavan toimintaa.

¹ ennalta tunnetut, aiemmin tehdyissä selvityksissä rajatut kohteet

² erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien ja/tai lajien muodostamat kokonaisuudet

³ pesimä-, levähdys-, ruokailu-, talvehtimis- ja sulkimisaueet sekä metson ja teeren soldinpaikat

⁴ sopimus Euroopan lepakoiden suojelusta (EUROBATS)

⁵ tapauskohtainen asiantuntijatulkinta arvoluokasta

3.3 Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusluokitus

Lajien uhanalaisuusluokitus perustuu vuonna 2019 päivitettyyn uhanalaisuusarviointiin (Hyvärinen ym. (toim.) 2019). Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja.

12.2.2025

Suomen luontotyyppien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Suomen luontotyyppien uusimpaan uhanalaisarviointiin (Kontula & Raunio 2018). Uhanalaisten luontotyyppien arvioinnissa käytetyt uhanalaisluokat vastaavat pääpiirteissään lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettyä luokittelua. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) luontotyypit. Lisäksi luokittelussa on esitetty silmälläpidettävät (NT) luontotyypit. Uhanalaisuusluokka on selvityksessä esitetty Etelä-Suomen ja koko Suomen osalta. Selvitysalue kuuluu uhanalaisuusluokituksessa Etelä-Suomeen.

3.4 Luonto- ja linnustaselvitykset

3.4.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Selvitysalueiden kasvillisuuden ja luontotyyppien luontoselvitys tehtiin 25.6.2020 ja 8.-9.8.2024. Maastotöistä vastasivat FM biologit Minna Takalo ja Juho-Matti Kyllönen FCG Finnish Consulting Group Oy:stä. Lisäksi kasvillisuuteen ja luontotyypeihin kiinnitettiin huomiota linnustaselvitysten yhteydessä.

Kasvillisuusselvityksessä painopiste on uhanalaisissa, alueellisesti uhanalaisissa tai harvalukuisissa lajeissa, silmälläpidettävissä lajeissa sekä direktiivilajien (luontodirektiivi IV b) esiintymisessä. Luontotyypeistä selvitettiin uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit sekä vesilain (2. luku 11 §), metsälain (10 ja luonnonsuojelulain (64 §, 65 §) mukaiset suojeltavat luontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät alueet. Pihapiireihin tai muille yksityisalueille ei kohdistettu kartoituksia.

3.4.2 Pesimälinnustaselvitys

Pesimälinnusto selvitettiin kartoituslaskentamenetelmää soveltamalla (Koskimies ym. 1988). Koko kaava-alue käveltiin kattavasti läpi kahteen kertaan. Näin eri aikaan alueelle ilmestyneet muuttolinut ja pesimäaikataulultaan erilaiset lajit saatiin selvitettyä. 4.6.2024 kartoituksen teki Katja Haimakka ja 19.6.2024 Aleks Pudas. Kartoituksista ja laadun varmistamisesta vastasi FCG:n johtava asiantuntija Harri Taavetti ja raportoinnista biologi FM Jyrki Mäkelä.

Selvitysten aikana huomioitiin erityisellä tarkkuudella kaikki suojelullisesti arvokkaat lintulajit, joita ovat Suomen luonnonsuojelulailla (9/2023) ja luonnonsuojeluasetuksella (1066/2023) uhanalaisiksi tai erityistä suojelua vaativiksi säädetyt lajit, EU:n lintudirektiivin liitteen I lajit (79/409/ETY) ja Suomen Punaisen kirjan uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit sekä alueellisesti uhanalaiset lajit (Hyvärinen ym. 2019). Lisäksi huomioitiin alueellisesti harvalukuiset lajit. Näiden lajien reviirit/havaintopaikat merkittiin kartoille. Suomessa ja alueellisesti yleisinä esiintyvien lajien parimääriä ei laskettu, mutta lajien esiintyminen kirjattiin ylös. Havaintojen perusteella arvioitiin selvitysalueen merkitystä linnustolle sekä alueellisesti että paikallisesti.

Pesimälinnustokartoitukset tehtiin aikaisen aamun ja aamupäivän aikana klo 03.30–10:20 välisenä aikana. Sää linnustokartoitusten aikaan oli enimmäkseen hyvä, mutta 4.6. laskenta keskeytettiin 40 minuutiksi sateen vuoksi ja sitä jatkettiin sateen loputtua.

12.2.2025

Taulukko 2 Säätila linnustaselvityksen kartoituspäivinä, lämpötila on ilmoitettu kartoituksen alussa ja lopussa. Pilvisyys on ilmoitettu asteikolla 0/8=täysin pilvetön...8/8=täysin pilvessä.

Kartoituspäivä	Lämpötila	Tuulisuus	Pilvisyys
4.6.2024	+13°C...18°C	1–3 m/s	5/8
19.6.2024	+12°C...+14°C	2–2 m/s	7/8

3.5 Epävarmuustekijät

Selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuiseen vaihteluun sekä luontoselvitysten rajalliseen keston. Luonto- ja linnustaselvitystulokset ilmentävät aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi myös jossain määrin vaihdella vuosittain.

Luontoselvityksestä on vastannut luontoselvitysmenetelmät, kartoitetun lajiston ja luontotyyppit hyvin hallitseva biologi. Kasvilajiston ja luontotyyppien maastotyöt on suoritettu kasvukauden aikaan eli luontotyyppi- ja lajistonselvitysten kannalta optimaaliseen aikaan. Kasvillisuutta on tarkasteltu myös muun lajiston kartoituskäynneillä. Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitykseen ei sisälly erityisiä epävarmuustekijöitä.

Linnustonselvityksestä on vastannut linnustonselvitysmenetelmät ja kartoitetun lajiston hyvin hallitseva luontokartoittaja Linnustokartoitus tehtiin kahdesti. Tästä huolimatta ihan kaikkia lintuyksilöitä, eikä aina kaikkia lajejakaan pystytä välttämättä havaitsemaan.

4 Tulokset

4.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

4.1.1 Kasvillisuuden yleiskuvaus

Selvitysalue sijaitsee kasvillisuudeltaan keskiborealisella vyöhykkeellä, tarkemmin Lapin kolmion alueella (3 c). Suokasvillisuusvyöhykealuejaossa alue kuuluu Pohjanmaan aapasoiden Perä-Pohjanmaan aapasoiden alajakoon (3 d).

Maalajit alueella ovat hieno hieta, hiekkamoreeni ja hiekka. Pintamaalajina Hastinkankaalla on sarraturve. Valtatie 4:n länsipuolen peltoaukealla maalajina on hiesu (GTK 2024). Kasvupaikkatyypiltään metsät ovat pääosin tuoretta kangasta. Myös lehtomaista kangasta esiintyy, mutta kuivahkoa tai kuivaa kangasta ei käytännössä esiinny lainkaan. Puusto sijoittuu pääosin kivennäismaalle lukuun ottamatta Hastinkangan turvepohjaista korpi- ja rämealuetta sekä muita pienialaisempia korpi- ja rämeläikkuja. Hastinkankaan aluekin on osin ojituksen vaikutuksen alainen ja luokitellaan turvekanakaaksi.

12.2.2025

Ojitetut suot ovat pääosin puolukkaturvekangasta, mustikkaturvekangasta ja ruohoturvekangasta, pieneltä osin varputurvekangasta. Esimerkiksi Hotan eteläpuolella sijainneen suon ojituksesta on aikaa jo kymmeniä vuosia. Alue luokitellaan nykytilassaan puolukkaturvekankaaksi, mustikkaturvekankaaksi sekä ruohoturvekankaaksi. Pääsääntöisesti ravinteisemmat osat, tässä tapauksessa ruohoturvekankaat, sijaitsevat lähempänä Kemijoen ranta-aluetta. Hastinrinteen eteläpuolisella alueella on laajahko ojitettu keskiravinteinen luhta, jossa puusto keskittyy ojien varsille. Kokonaisuudessaan itäiselle selvitysalueelle leimallista on luhtaisuus, jonka aiheuttaa toistuva pintavesivaikutus, pääasiassa Kemijoen tulviminen.

Läntinen selvitysalue koostuu lähinnä peltoaukeasta ja länsiosassa sijaitsevasta turvakankaasta, jonka eteläosat ovat ruohoturvekangasta, vaihettuen mustikkaturvekankaaksi ja puolukkaturvekankaaksi. Läntisen selvitysalueen koillisnurkassa Vt 4:n lähellä on luontokohteeksi rajattu puolukka-korpi. Läntisen selvitysalueen etelälaidassa sijaitsee Ruonanoja, joka ei enää ole luonnontilainen puro selvitysalueen kohdalla, vaan se on oikaistu ojaksi.

Selvitysalueella Kemijoen länsirannalla harmaaleppä ja kiiltopajut vallitsevat. Lisäksi kasvaa hieskoi-vua, pihlajaa ja tuome. Kelluslehtisistä joella kasvaa uistinvitaa ja rantapalpakkoa. Rannalla kasvaa viitakastikkaa, mesiangervoa, koiranheinää, rantatädykettä, karhunputkea myrkkyykeisoa, viiltosaraa, ranta-alpia ja paikoittain hieman kurjenjalkaa. Paikoin ranta on kivikkoinen, paikoin jyrkkä-piirteinen ja veden kuluttavaa vaikutus näkyy joissakin kohdin vesieroosiona rantapenkereessä.

Kuva 2. Puolukkaturvekangasta Hotan eteläpuolella.

12.2.2025

Kuva 3. Mustikkaturvekangasta Aholan luoteispuolella

Kuva 4. Näkymä Kemijoelle ja Tervolan kuntakeskuksen suuntaan läntisen selvitysalueen koillisosasta.

12.2.2025

Kuva 5. Porokorvan eteläpuolella sijaitsevaa kivikkoista Kemijoen rantaa.

Kuva 6. Rantapenkereen kasvillisuutta Hotan itäpuolella Kemijoen rannassa.

12.2.2025

Kuva 7. Puolukkaturvekangasta läntisen selvitysalueen länsiosassa.

4.1.2 Kulttuurivaikutteiset alueet

Selvitysalueen nykyinen maankäyttö on maa- ja metsätaloudspainotteinen. Itäisen selvitysalueen lounaisosan asemakaava-alueella on asuinrakennuksia. Muutoin itäiselle selvitysalueelle sijoittuu maatilain tilakeskus asuinrakennuksineen, lomarakennus, maankaatopaikka ja autioitunut tila.

Virkistyskohteista alueelle sijoittuu uimaranta sekä laavu. Uimaranta sijaitsee Kemijoen ylittävän sillan vieressä. Laavu on sijoittunut Kemijoen länsirannalle, joen kaarteeseen ja siltä on kauniit näkymät vastarannalle, Tervolan keskustaajaman suuntaan. Laavun vieressä on avointa peltoaluetta, joka jatkuu Paakontien luoteispuolella rajautuen Kemi-Rovaniemi -junarataan. Lisäksi Hastinkan-kaan itäpuolella ja Aholan tilan eteläpuolella on peltoja.

Läntinen selvitysalue Vt 4:n länsipuolella koostuu suurelta osin peltoaukeasta.

12.2.2025

Kuva 8. Hastinkankaan itäpuolen peltoa junaradan varresta kuvattuna.

Kuva 9. Aholan tilan eteläpuolella sijaitseva pelto. Taustalla siintää Kemijoen ylittävä, Ter-
volan kuntakeskukseen johtava silta.

12.2.2025

Kuva 10. Uimaranta itäisen selvitysalueen kaakkoisosassa. Taustalla Kemijoen ylittävä silta.

Kuva 11. Laavu selvitysalueen pohjoisosassa lähellä Kemijoen rantaa.

12.2.2025

Kuva 12. Maankaatopaikka itäisen selvitysalueen kaakkoisosassa.

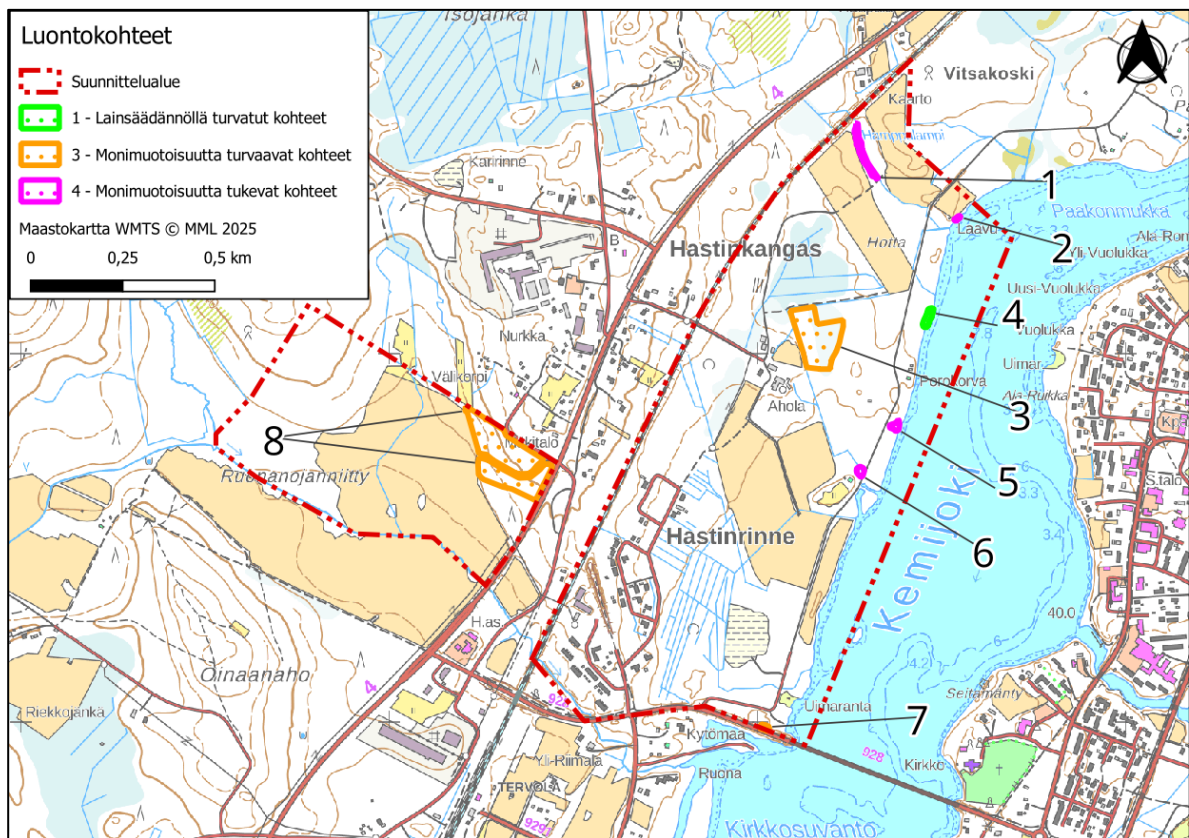
Kuva 13. Läntisen selvitysalueen peltoaukeaa. Taustalla näkyy valtatie 4.

12.2.2025

4.1.3 Arvokkaat kasvillisuus- ja luontotyyppikohteet

Selvitysalueelle ei sijoitu Natura 2000-ohjelman kohteita, suojeluohjelmien kohteita, Metsäkeskuk-sen rajaamia erityisen tärkeitä elinympäristöjä tai Kemera-ympäristötukikohteita, valtakunnallisesti arvokkaita moreenimuodostumia, kivikoita tai tuuli- ja rantakerrostumia eikä arvokkaita kallioalu-eita (Syke 2024, Metsäkeskus 2024). Lähimmät suojelualueet ovat noin 1,7 kilometrin päässä selvi-tysalueesta koilliseen sijaitseva Petivaaransuon luhtalaitumen (YSA234716) ja noin neljän kilometrin päässä luoteessa sijaitseva Löylyvaaran (YSA235717) yksityisten mailla olevat luonnonsuojelualueet. Lähimmät Natura-alueet ovat noin 7,1 kilometrin päässä sijaitseva Auringonkorven (SAC, FI1301813) ja noin 8,2 kilometrin päässä sijaitseva Suuripään alueen (SAC/SPA, FI1301811) Natura-alueet.

Selvitysalueelta rajattiin kesän 2024 maastaselvitysten perusteella yhteensä kahdeksan arvokasta kasvillisuus- ja luontotyyppikohdetta. Kohteet on esitetty kuvassa 14 ja kuvailtu tarkemmin tekstissä kuvan alla.

Kuva 14. Arvokkaat luontokohteet selvitysalueella (1–8).

12.2.2025

Suomen luontotyyppien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Suomen luontotyyppien uusimpaan uhanalaisarviointiin (Kontula & Raunio 2018). Uhanalaisten luontotyyppien arvioinnissa käytetyt uhanalaisluokat vastaavat pääpiirteissään lajien uhanalaisuustarkastelussa käytettyä luokittelua. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) luontotyypit. Lisäksi luokittelussa on esitetty silmälläpidettävät (NT), puutteellisesti tunnetut (DD) sekä säilyvät (LC) luontotyypit. Uhanalaisuusluokka on selvityksessä esitetty koko Suomen ja Etelä-Suomen osalta. Selvitysalue kuuluu uhanalaisuusluokituksessa Etelä-Suomeen.

Kasvillisuuskohde 1. Hamppulampi

Pinta-ala: 0,16 ha

Suojeluperuste. Uhanalaiset luontotyypit: Runsasravinteiset lammet (EN/EN)

Arvoluokka: 4

Alle hehtaarin kokoinen runsasravinteinen lampi peltojen keskellä. Lampi ei ole luonnontilainen, joten se ei ole vesilain kohde, vaikka onkin alle hehtaarin kokoinen. Puusto on varttunutta ja uudistuskypsää hies- ja rauduskoivua. Kelluslehtisenä kasvaa uistinviita ja pohjanlumme, kenttäkerroksessa viiltosara ja muut sarat, myrkkykeiso, kurjenjalka, isonokkonen ja ranta-alpi. Tulva vaikuttaa lampeen ja sen ympäristöön. Lampi on ollut umpeenkasvanut ja sitä on kunnostettu noin vuonna 2022. Tuolloin lampea on ruopattu, maita tasoitettu ja rannoille tehty laskeutusaltaita. Maanomistajan mukaan laskeutusallasta on tarkoitus jatkaa peltotien eteläpuolelle. Hamppulammen länsipuolella noin viiden metrin puustoinen suojavyöhyke ennen peltoa. Lammen itäpuolella pajuluhtaa ennen seuraavaa peltoa.

Kuva 15. Hamppulampi länsipuolelta kuvattuna. Taustalla näkyy Kemi-Rovaniemi -junaradan sähköistystä.

12.2.2025

Kasvillisuuskohde 2. Hotta NE

Pinta-ala: 0,01 ha

Suojeluperuste: Silmälläpidettävien (NT) lajien esiintymät (jokipaju)

Arvoluokka: 4

Laavun koillispuolella Kemijoen rannassa silmälläpidettävän (NT) jokipajun esiintymä. Vedessä kasvaa kelluslehtisenä uistinviita ja rantapalpakko, rannalla mm. viitakastikka, mesiangervo, koiranheinä, rantatädyke, karhunputki, myrkkypeiso, viiltosara, ranta-alpi, harmaaleppä, kiiltopaju, tuomi ja hieman hieskoivua. Paikoittain kasvaa myös kurjenjalkaa.

Kuva 16. Jokipajun (NT) esiintymä Kemijoen länsirannalla. Luontokohde on rajattu kyseisen lajin esiintymisen vuoksi.

Kasvillisuuskohde 3. Ahola NE

Pinta-ala: 1,5 ha

Suojeluperuste. Uhanalaiset luontotyytit: Varpukorvet (EN/EN), Varttuneet havupuuvaltaiset tuoret kankaat (VU/NT)

Arvoluokka: 3

12.2.2025

Puolukkakorpi. Varttunutta ja uudistuskypsää kuusta, varttunutta hieskoivua, hieman lahoppua. Mustikka, puolukka, tupasvilla. Hieman metsäkortetta ja hillaa siellä täällä.

Pohjoisen mustikkatyyppin (p.MT) tuore kangas. Uudistuskypsää ja varttunutta kuusta, mustikkaa ja hieman puolukkaa. Vanamoja, metsätähteä ja riidenliekoa. Puustossa on jonkin verran erirakenteisuutta mutta lahoppuujatkumoa ei ole.

Kuva 17. Puolukkakorpea luontokohteen itäisessä osassa (vas). Pohjoisen mustikkatyyppin (p.MT) tuoretta kangasta luontokohteen länsiosassa (oik.).

Kasvillisuuskohde 4. Porokorva N

Pinta-ala: 0,08 ha

Suojeluperuste: Luontodirektiivin liitteen IV (b) kasvilajin, laaksoarhon esiintymä.

Arvoluokka: 1

Luontodirektiivin liitteen IV (b) kasvilajin, laaksoarhon esiintymä. Kiiltopajua runsaasti, pihlaja, tuomi, hieskoivu, viiltosara, lehtokorte.

Kasvillisuuskohde 5. Porokorva S luhtaneva

Pinta-ala: 0,08 ha

Suojeluperuste. Uhanalaiset luontotyytit: Luhtanevat (VU/NT)

Arvoluokka: 4

12.2.2025

Luhtanevaa, jossa kasvaa vesisaraa, korpikastikkaa, kurjenjalkaa ja mätäsosnuudella kiiltopajua. Luontokohteen Kemijoen rannan puoleisessa osassa kasvaa myös mesiangervoa.

Kuva 18. Luhtanevaa Kemijoen ranta-alueen lähellä.

Kasvillisuuskohde 6. Hastinrinne NE

Pinta-ala: 0,04 ha

Suojeluperuste: Silmälläpidettävien lajien esiintymät (jokipaju)

Arvoluokka: 4

Silmälläpidettävän (NT) jokipajun esiintymä. Pohjoisen puolella ojitettua luhtaa, jossa kasvaa korpikastikkaa ja mesiangervoa, pihlajaa, pajua ja pientä hieskoivua.

Kasvillisuuskohde 7. Kytömaa NE

Pinta-ala: 0,03 ha

Suojeluperuste. Uhanalaisten lajien esiintymät (siperianvehniö, NT)

Arvoluokka: 3

Uhanalaisen kasvilajin esiintymä. Valtakunnallisesti vaarantuneen (VU) siperianvehniön kasvupaikka seututie 928:n pohjoisella tienpenkalla.

12.2.2025

Kasvillisuuskohde 8. Mäkitalon korpi

Pinta-ala: 2,53 ha

Suojeluperuste. Uhanalaiset luontotyypit: Varpukorvet (EN/EN)

Arvoluokka: 3

Puolukkakorpea, jossa varttunutta ja nuorta kuusta ja hieskoivua sekapuuna. Kohteella kasvaa lisäksi metsäkerrossammal, kangaskynsisammal, laikuittain korpirahkasammal, korpikarhunsammal, seinäsammal, mustikka ja puolukka. Itäosassa myös uudistuskypsää kuusta ja hieskoivua.

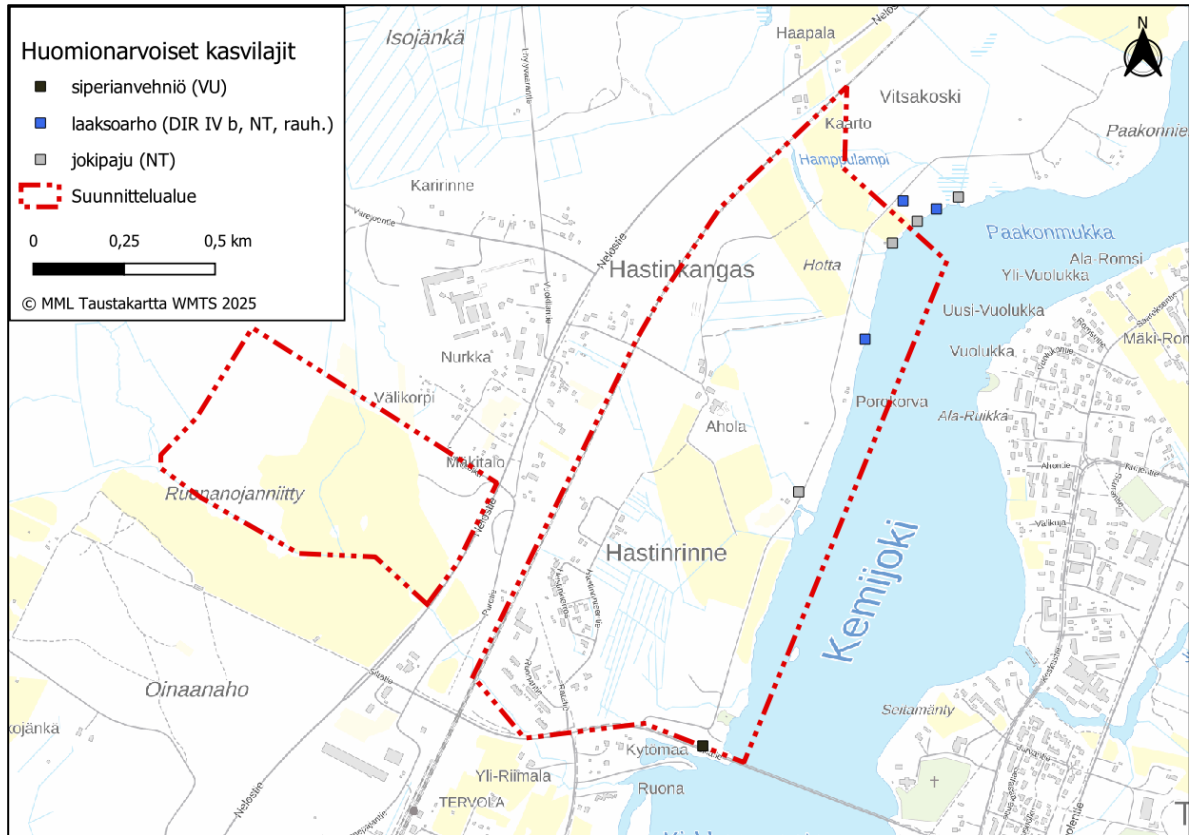

Kuva 19. Puolukkakorpea Mäkitalon eteläpuolella.

4.1.4 Huomionarvoiset kasvilajit

Selvitysalueelta ei ollut aiempia havaintotietoja luontodirektiivin liitteen IV (b) kasvilajien esiintymistä (Suomen lajitietokeskus 9/2024). Alueelta oli tiedossa valtakunnallisesti uhanalaisen, vaarantuneen (VU), siperianvehniön (*Elymus fibrosus*) esiintymä. Maastonselvityksissä havaittiin yksi luontodirektiivin liitteen IV (b) laji, laaksoarho (*Moehringia lateriflora*), joka on myös valtakunnallisesti silmälläpidettävä (NT) ja rauhoitettu laji. Myös selvitysalueen pohjoispuolella on kaksi laaksoarhon esiintymää. Lisäksi maastonselvityksissä havaittiin kaksi valtakunnallisesti silmälläpidettävän (NT) jokipajun (*Salix triandra*) esiintymää. Lisäksi selvitysalueen pohjoispuolella on kaksi jokipajun esiintymää. Huomionarvoisten lajien kasvupaikat ilmenevät kuvasta 20.

12.2.2025

Kuva 20. Huomionarvoisten lajien kasvupaikat.

4.2 Linnusto

4.2.1 Yleiskuvaus

Kartoituksissa havaittiin yhteensä 45 lintulajia, joista kala- ja naurulokin pesäpaikat voivat osittain sijoittua myös alueen ulkopuolelle.

Ympäristön monipuolisuus ja rehevyys tulevat hyvin esille linnustossa. Vaihtelevat metsät, kulttuurimaiseman monipuolisuus pihoineen, pensaikkoineen ja peltoineen, sekä Kemijoki rikastuttavat linnustoa. Vain suolinnusto on alueella niukkaa (valkoviklo ja niittykirvinen). Lajisto on kuitenkin Etelä-Lapille varsin tavanomaista, eikä mitään lintuharvinaisuuksia tavattu. Tervolan pohjoisuuskaan ei juuri linnustossa erotu, pikemminkin osan lajeista mieltää enemmän eteläisiksi lajeiksi. Lapin kolmion luonnon rehevyys näkyy kasvillisuuden lisäksi myös Tervolan linnustossa (mustapääkerttu, lehtokerttu, hernekerttu ja lehtokurppa).

Metsien lajisto on monipuolinen, vaikka kanalinnut, pöllöt ja muut petolinnut jäivätkin havaitsematta. Metsien linnustoon kuuluu kymmenen niin sanottua yleislajia, jota ovat yleisiä pesimälintuja koko Suomessa (pajulintu, peippo, metsäkirvinen, punakylkirastas, talitiainen, käpytikka,

12.2.2025

harmaasieppo, kirjosieppo), tai yleisiä Pohjois-Suomessa (järripeippo ja hömötiainen). Erityisesti havumetsissä viihtyviä lintuja alueella pesii kahdeksan, jota nekin ovat yleisiä koko Suomessa (rautiainen, punarinta, laulurastas, hippiäinen, vihervarpunen, punatulkku ja metsäviklo). Vaateliainta metsälajistoa edustavat lehtimetsien lintulajit lehtokurppa, lehtokerttu, mustapääkerttu ja sinitäinen.

Myös kulttuuriympäristössä viihtyy monipuolinen linnusto. Pihapiireissä pesivät haarapääsky, viherpeipot, västäräkit ja pikkuvarpuset. Pelloilla asustavat kuovit. Pensaikoissa pesivät punavarpuset ja hernekertut. Ihmisen luomasta ympäristöstä hyötyvät myös sepelkyyhky, räkättirastas, harakka ja keltasirkku. Kulttuurilajeista havinaisin on pikkutylli, joka havaittiin Hastinrinteen ja Kemijoen uimarannan välissä sijaistevalla sorakuopalla, jossa se mahdollisesti myös pesi.

Kemijoen rantamilla pesivät ja ruokailivat vesilinnuista tavi, haapana ja telkkä (19.6. havaittiin myös telkkäpoikue), lokeista kalalokki ja naurulokki, kahlaajista rantasipi ja taivaanvuohi, sekä varpuslinnuista pajusirkku. Lokit ruokailivat välillä myös pelloilla. Pajusirkkuja pesi myös alueen pensaikkoalueilla. Kaikki selvitysalueen linnuston kartoituksissa havaitut lajit ja niiden pesimisvarmuudet on esitetty liitteessä 1.

Linnuston on monipuolisinta Kemijokivarren rantamilla, peltojen reunoilla, pensaikoissa ja lehtimetsissä. Linnuston kannalta olisi tärkeätä turvata osa Kemijoen ranta-alueiden rantakasvillisuudesta vesi- ja rantalinnuille pesimä- ja ruokailualueeksi. Myös pääskyjen pesimäpaikat ovat arvokkaita. Arvokkaimmat linnustoalueet on esitetty yhdessä kasvillisuuden kanssa raportin johtopäätöksissä ja suosituksissa.

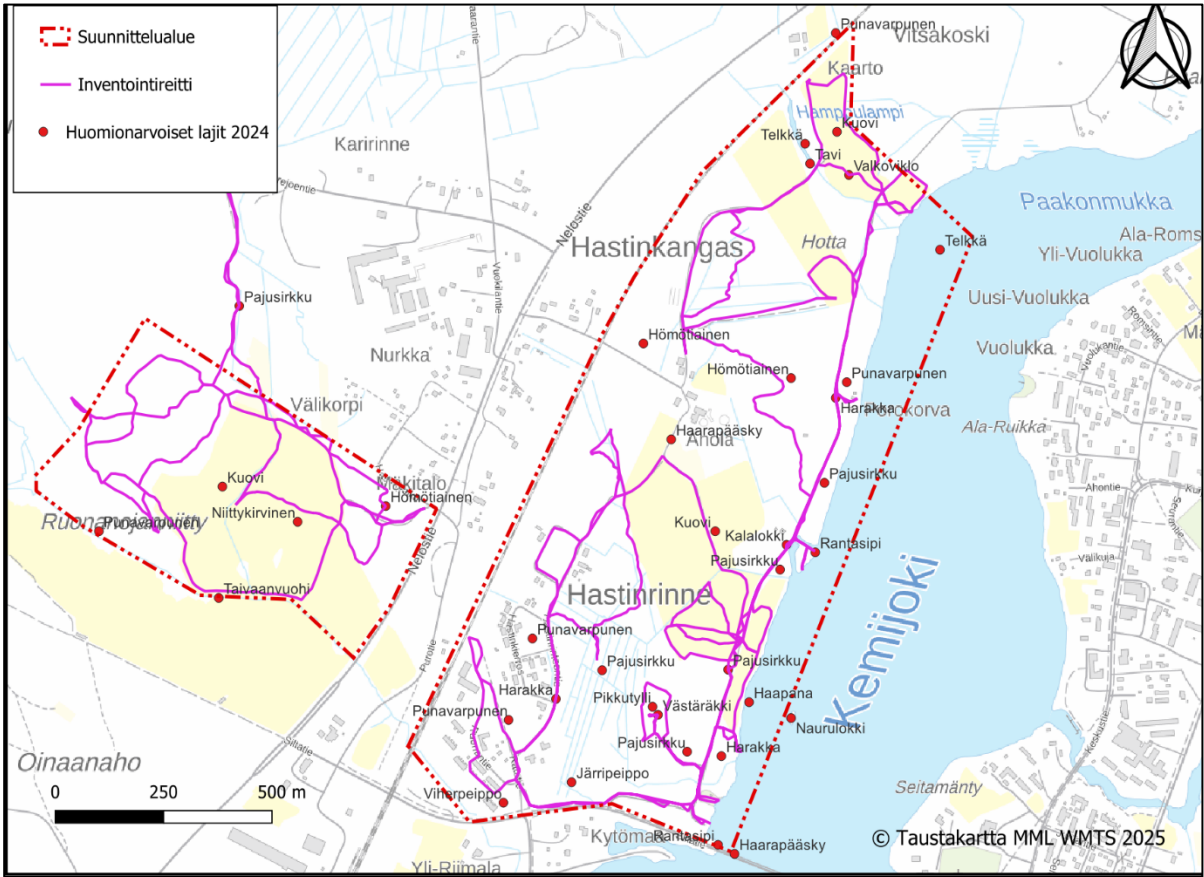
4.2.2 Huomionarvoinen lintulajisto

Kartoituksissa havaittiin yhteensä kahdeksantoista sellaista lintulajia, jotka voidaan lukea jollain tapaa huomionarvoisiksi. Kuuden lintulajin kannankehitys on ollut Suomessa niin nopeasti laskeva, että ne on luokiteltu Suomessa uhanalaisiksi. Havaituista uhanalaisimpaan, eli erittäin uhanalaiseen uhanalaisuusluokkaan kuuluvat alueella pesivistä linnuista hömötiainen ja viherpeippo. Hömötiaisia alueella pesii arviolta kolme paria ja viherpeippoja vain yksi pari. Suomessa vaarantuneista pesimälajeista alueella pesivät haapana (1 pari), naurulokki (2), haarapääsky (8) ja pajusirkku (5). Suomessa silmälläpidettäviä, mutta ei vielä varsinaisesti uhanalaisia lajeja ovat pikkutylli (1 pari), taivaanvuohi (1), kuovi (3), valkoviklo (2), västäräkki (1), harakka (2), järripeippo (1) ja punavarpunen (1). Lapin kolmion alueellisesti uhanalaisista lajeista tavattiin niittykirvinen (1 pari).

Kansainvälisiksi vastuulajeiksi määriteltäjä lajeja (KVI) pesi alueella kuusi (haapana, tavi, telkkä kuovi, rantasipi ja valkoviklo). EU lintudirektiivin määrittelemiä liitteen IV lajeja ei alueella tavattu.

Selvitysalueelle sijoittuvat uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien havaintopaikat/reviirit on esitetty kuvassa 21. Lajien suojelustatukset, yleiskuvaukset sekä esiintyminen selvitysalueella on kuvattu taulukossa 3.

12.2.2025

Kuva 21. Kartoituslaskennassa havaitut huomionarvoiset lintulajit ja kuljetut inventointireitit kesäkuussa 2024.

Taulukko 3 Selvitysalueella kartoituksissa havaittujen lajien uhanalaisuus (UHEX): Erittäin uhanalainen (EN), vaarantunut (VU), Silmälläpidettävä (NT), Suomen Luonnonsuojelulain ja -asetuksen mukaisesti uhanalainen laji (LsL), Suomen kansainvälinen vastuulaji (KVI), sekä Lapin kolmion alueella alueellisesti uhanalainen laji (RT3c).

Laji	PA- RIA	Uhex	RT 3c	Lsl.	KVI	Elinympäristö Suo- messä	Esiintyminen alueella
Haapana (Anas penelope)	1	VU			x	Karut sisävedet	Kemijoen ranta ja kosteikot
Tavi (Anas crecca)	3				x	Karut sisävedet	Kemijoen ranta
Telkkä (Bucephala clangula)	2				x	Karut sisävedet	Kemijoen ranta
Pikkutylli (Charadrius dubius)	1	NT				Pellot ja raken- nettu maa	Sorakuoppa
Taivaanvuohi (Gallinago gal- linago)	1	NT				Kosteikot	Alueen kosteikot
Kuovi (Numenius arquata)	3	NT			x	Pellot ja raken- nettu maa	Alueen pellot
Rantasipi (Actitis hypoleucos)	1				x	Karut sisävedet	Kemijoen ranta
Valkoviklo (Tringa nebularia)	2	NT			x	Suot	Alueen pellot ja kos- teikot

12.2.2025

Naurulokki (<i>Croicocephalus ridibundus</i>)	2	VU	U	Kosteikot	Kemijoen ranta
Haarapääsky (<i>Hirundo rustica</i>)	8	VU	U	Pellot ja rakennettu maa	Kemijoen silta ja rakennukset
Niittykirvinen (<i>Anthus pratensis</i>)	1		RT	Suot	Alueen pellot
Västäräkki (<i>Motacilla alba</i>)	1	NT		Pellot ja rakennettu maa	Asutusalue
Hömötiainen (<i>Poecile montanus</i>)	3	EN	U	Metsän yleislajit	Alueen metsät
Harakka (<i>Pica pica</i>)	2	NT		Pellot ja rakennettu maa	Kulttuurialueen metsät
Järripeippo (<i>Fringilla montifringilla</i>)	1	NT		Metsän yleislajit	Alueen metsät
Viherpeippo (<i>Carduelis chloris</i>)	1	EN	U	Pellot ja rakennettu maa	Asutuksen pensaikot
Punavarpuksen (<i>Carpodacus erythrinus</i>)	3	NT		Pensaikot ja puoliavoin maa	Peltojen pensaikot
Pajusirkku (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	5	VU	U	Kosteikot	Kemijoen ranta ja pensaikot

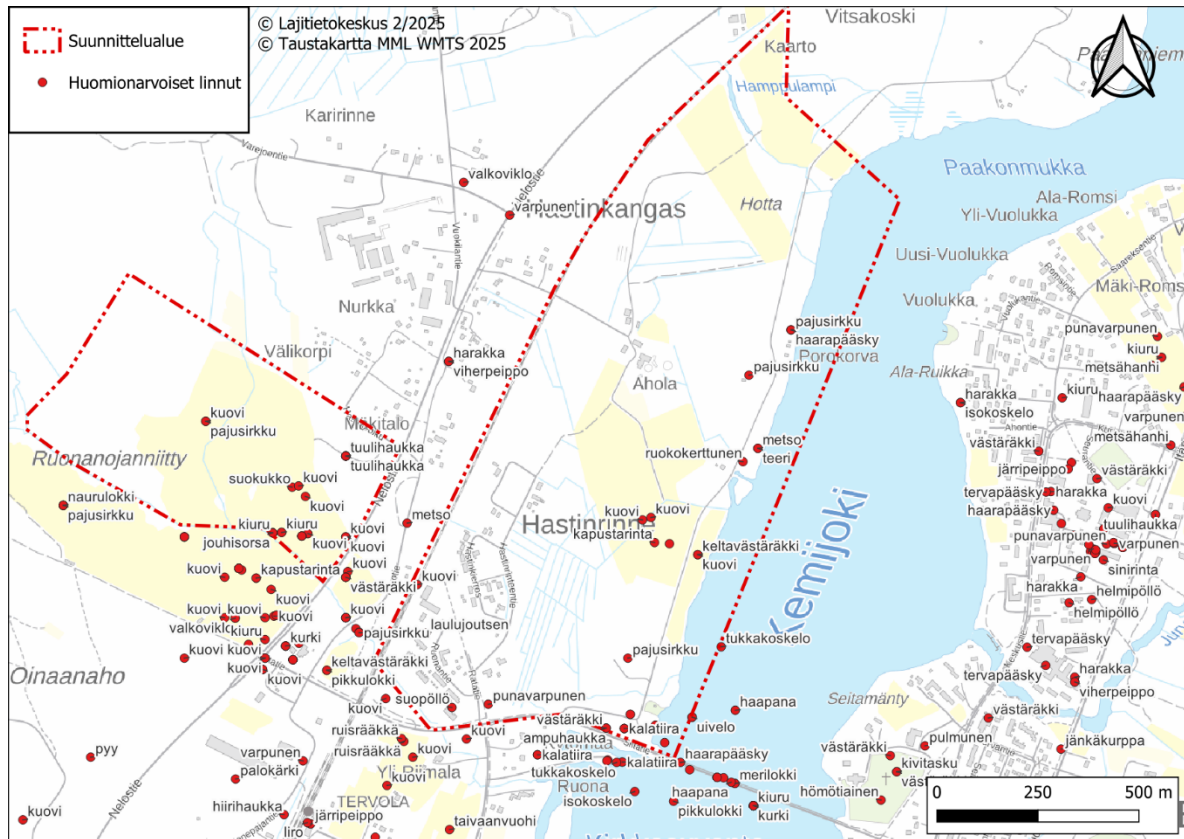
4.2.3 Lajitietokeskuksen lintuaineisto

Linnustosta saatiin täydentävää tietoa myös lajitietokeskuksen havaintotietokannasta, josta löytyi lisätietoja huomionarvoista lajeista koko 2000-luvun ajalta (Laji.fi/HBF.94266. 20.9.2024). Havainnoista monet koskivat samoja lajeja, joita tavattiin myös kesän 2024 lintukartoituksissa. Tämä vahvistaa käsitystä, että kaikki kartoituksissa havaitut huomionarvoiset 18 lajia pesivät alueella vuodesta toiseen (kuva 22).

Lajitietokeskuksen aineistossa oli havaintoja myös lajeista, joita ei kartoituksissa kesällä 2024 havaittu. Kansainvälisesti vaarantunut ruisrääkkä (havaittu 2006), Suomessa äärimmäisen uhanalainen suokukko (2010), erittäin uhanalainen varpuksen (2008) ja vaarantunut pensastasku (2006) ovat pesineet alueella 2000-luvulla ainakin kerran. Myös suopöllö, liro, kapustarinta, kalatiira, pikkulokki, tukkakoskelo (kansainvälisiä, ja/tai EU direktiivilajeja), kuuluvat alueen pesimälinnustoon ainakin joinakin vuosina.

Pesimäaikana on havaittu myös tuulihaukka, merilokki, teeri, metso, keltavästäräkki, ruokokerttunen, sekä muuttoaikaan metsähanhi, kurki, mustalintu ja merilokki (Laji.fi/HBF.94266). Pesimisai- kana alueella on tavattu noin 65 lintulajia, jota voi pitää jo monipuolisena linnustona. Muuttoaikaan varsinkin jokimaisema ja pellot tarjoavat muuttolinnoille sopivaa ympäristöä.

12.2.2025

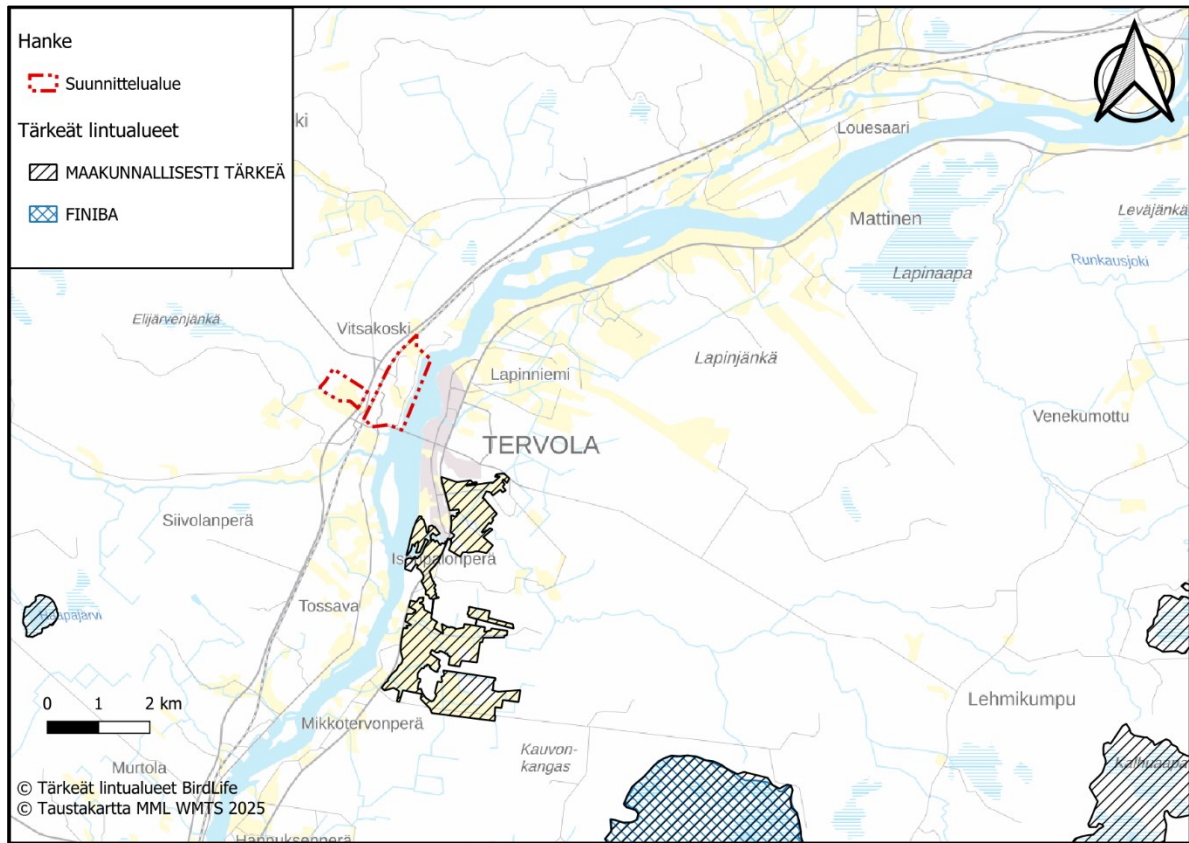

Kuva 22. Lajitietokeskuksen havainnot alueen huomionarvoisista linnuista vuosina 2000–2024.

4.2.4 Lähialueella sijaitsevat linnustollisesti arvokkaat alueet

Tervolan kunnan alueella on useita linnustollisesti arvokkaita alueita (BirdLife 2025). Kansainvälisesti tärkeät linnustoalueet (IBA-alueet) sijoittuvat kuitenkin kauemmas, lähimmilläänkin 21–25 kilometrin päähän Tervolan keskustasta. Lähin kansallisesti tärkeä linnustoalue (FINIBA-alueita) on hankealueesta 8,5 kilometriä etelään sijaitseva Suuripää-Joutsijärvi. Lähin merkittävä linnustoalue on maakunnallisesti arvokkaaksi linnustoalueeksi (MAALI-alue) rajattu Paloperän peltoalue Kemijoen etelärannalla, vain 1,5 kilometriä hankealueelta. Paloperän pellot ovat merkittävä joutsenten, kurkien ja kapustarintojen keväinen levähdysalue. Tervolan keskustaa ympäröivät tärkeät lintualueet on esitetty kuvassa 23.

12.2.2025

Kuva 23. Tervolan keskustaa ympäröivät arvokkaat linnustoalueet. FINIBA- alueet ovat kansallisesti merkittäviä ja MAALI- alueet maakunnallisesti merkittäviä lintualueita.

4.3 Ekologiset yhteydet

Ekologiset käytävät ovat kulkureittejä, joiden kautta eläimet ja myös kasvit voivat siirtyä alueelta toiselle niille muutoin epäsuotuisien alueiden läpi. Ekologisia käytäviä ovat metsävyöhykkeet, metsä-peltoyhteydet, ojittamattomat suot, virtavedet ja muut viherympäristöjen ketjut. Pääsääntöisesti ekologinen käytävä toimii sitä paremmin mitä leveämpi ja parempilaatuinen se on. Tiet, asuinalueet ja muut rakennetut alueet ovat monille lajeille kulkuesteitä, jotka katkaisevat tai heikentävät ekologisen yhteyden toimivuutta. Ekologiset käytävät muodostavat verkoston, joka yhdistää toisiinsa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä ydinalueita, esimerkiksi luonnonsuojelualueita ja laajoja metsäalueita.

Itäisen selvitysalueen ekologisen verkoston ytimen muodostavat Kemijoki ja sen länsirannalle sijoittuvat ranta-alueet. Metsälajien osalta ekologinen kytkeytyvyys on kohtalaisen hyvä Aholan koillispuolella sijaitsevalle metsäiselle ja puustoiselle suon luontokohteelle. Aholan koillispuolella olevaa luontokohdetta voidaan pitää myös itsessään ekologisen verkoston ydinalueena. Ekologien kytkeytyminen Kemijoen länsirantaa pitkin kohti pohjoista jatkuu kohtalaisen hyvänä. Kytkeytyvyyttä heikentää rannan alueen paikoin vähäinen puusto ja rakentaminen. Etelän suuntaan kytkeytyvyys on tyydyttävä rannan lähetyvillä olevan vähäisen puuston ja runsaamman rakentamisen vuoksi.

12.2.2025

Itäisen selvitysalueen ekologinen kytkeytyvyys pohjoisen suuntaan jatkuu niin sanottuina askelkivinä metsäalueiden kautta Kotalamelle ja sen rantametsiin ja sieltä kohti Petivaaransuon luhtalaitumen (YSA234716) yksityisten mailla olevaa luonnonsuojelualueutta. Kemijoen länsiranta on ekologisesti kytkeytynyt myös kohti Hamppulampea ja sieltä edellä mainittuihin askelkiviin. Tosin Vt4 heikentää näiden molempien rakenteellista kytkeytymistä, mutta toiminnallinen kytkeytyvyys voi silti säilyä erityisesti linnuilla ja hyönteisillä.

Metsälajien kannalta itäinen selvitysalue on nykyisellään kytkeytynyt lähinnä pohjoisen suuntaan Kemijoen ranta-alueiden lähellä. Muissa ilmansuunnissa ihmisen rakentamat alueet ja tiestö heikentävät tai estävät kokonaan metsälajien mahdollisuuksia liikkua selvitysalueella tai sieltä pois. Toisaalta talojen pihapiirit, puistot ja muut viheralueet tarjoavat mahdollisia kulkureittejä urbaaneja ympäristöjä hyödyntäville lajeille.

Läntisen selvitysalueen ekologisen verkoston ytimen muodostavat Mäkitalon korven luontokohde sekä yhtenäinen, Ruonanojanniityn pohjoispuolella sijaitseva turvekangasalue, jota ei ole rajattu luontokohteeksi. Molemmat ydinalueet kytkeytyvät luoteen suuntaan kohtalaisen hyvin, paikoin askelkivinä, joihin toimivat varttuneemman metsän kuviot. Etelään ja sieltä luoteeseen tunnistettiin myös kohtalaisen hyvää toiminnallista kytkeytyvyyttä varttuneemman metsän toimiessa askelkivinä.

Ekologista kytkeytyvyyttä selvitysalueilla ja sen ympäristössä rajoittavat nykyisellään rakennetut ympäristöt, peltoaukeat, tiet ja Kemijoki. Lisääntyvä asutus ja virkistyskäyttö aiheuttavat häiriötä etenkin kookkaammalle ja aremmalle eläimistölle ja vaikeuttaa niiden liikkumista. Olemassa olevaan tilanteeseen nähden muutos on kuitenkin pieni.

5 Johtopäätökset ja suositukset

Kappaleessa 4.1.3 on esitetty selvitysalueelta rajattujen arvokkaiden kasvillisuus- ja luontotyyppikohteiden suojeluperusteet ja arvoluokka (kts. luokitteluperusteet: Taulukko 1 raportin kohdassa 3.2). Lajien ja luontotyyppien uhanalaisuusluokitus on esitetty kappaleessa 3.3.

Luotoselvityksen perusteella selvitysalueilla sijaitsee yksi arvoluokan 1 kohde (ns. lainsäädännöllä turvatut kohteet). Tämä kohde on luotodirektiiviin liitteen IV (b) kasvilajin, laaksoarhon esiintymä. Selvitysalueella sijaitseva Hamppulampi on osin ihmisen muokkaama vesistö eikä täytä vesilain mukaisen alle hehtaarin kokoisen lammen määritelmää, eikä se siten kuulu myöskään arvoluokkaan 1. Se on kuitenkin rajattu luontokohteeksi arvoluokkaan 4. Lisäksi itäisemmän selvitysalueen pohjoispuolella, lähellä selvitysalueen rajaa, on kaksi luotoselvityksessä paikannettua laaksoarhon esiintymää.

Selvitysalueilta rajattiin lisäksi arvoluokkien 3 ja 4 kohteita. Luokkaan 3 sisältyvät kohteet ovat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä. Selvitysalueelta luokkaan 3 sisällytetyillä arvokkailla kasvillisuus- ja luontotyyppikohteilla esiintyy uhanalaisia luontotyyppisiä, mutta luontokohteet ovat suhteellisen pienialaisia ja hieman ihmisen muokkaamia. Muuttuneisuutensa ja pienialaisuutensa vuoksi kuviot eivät ole uhanalaisten luontotyyppien merkittäviä esiintymiä, vaan ne luokitellaan yksityiskohtaisessa suunnittelussa huomioitaviksi, muiksi esiintymiksi (kts. Taulukko 1: uhanalaisten

12.2.2025

luontotyyppien muut esiintymät). Arvoluokkaan 3 on rajattu myös tienpientareella sijaitseva uhanalaisen kasvilajin esiintymä. Kyseessä on valtakunnallisesti vaarantuneen (VU) siperianvehniön kasvupaikka.

Luokkaan 4 kuuluvat luontokohteet ovat luonnon monimuotoisuutta tukevia, jotka mm. tukevat ekologisia yhteyksiä.

Kuvassa 14 esitetyt luontotyyppien ja kasvillisuuden osalta rajatut arvokohteet suositellaan huomioitaviksi maankäytön suunnittelussa niin, etteivät niiden ominaispiirteet vaarannu. Luontokohteet ovat paikallisesti arvokkaita ja lisäävät paikallisesti alueen luonnon monimuotoisuutta. Arvokkaat kasvillisuus- ja luontotyyppikohteet suositellaan jätettäväksi muuttuvan maankäytön ulkopuolelle ja niiden ympäristöön suositellaan mahdollisuuksien mukaan jätettäväksi riittävän leveät puustoiset suojavyöhykkeet reunavaikutuksen ja mahdollisten pintavesivaikutusten ehkäisemiseksi. Osa alueelta rajatuista luontotyyppikohteista rajautuu kuitenkin jo nykyisellään esimerkiksi peltoaukeisiin tai rakennettuihin alueisiin, jolloin ympäröivien alueiden maankäytön muutoksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia näihin luontokohteisiin. Sen sijaan arvoluokan 1 luontokohteen alueen ympäröivään rakentamiseen ja suojavyöhykkeisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Itäisemmän selvitysalueen ekologiset yhteydet Kemijoen rantaa etelän suuntaan ovat ihmistoiminnan takia tyydyttävät, mutta pohjoisen suuntaan kytkeytyvyys on nykytilanteessa kohtalaisen hyvä. Toiminnallinen kytkeytyvyys pohjoisen suuntaan on kohtalaisen hyvä. Valtatie 4 heikentää rakenteellista kytkeytyvyyttä. Läntisempi selvitysalue kytkeytyy toiminnallisesti luoteen suuntaan sekä etelään ja luoteeseen kohtalaisen hyvin varttuneemman metsän kuvioiden toimiessa askelkivinä. Alueella esiintyvän tavallisen, kulttuuriympäristöihin ja häiriöihin sopeutuneen lajiston kannalta ekologisten yhteyksien säilyttäminen on tärkeää.

Linnusto on monipuolisinta Kemijokivarren rantamilla, peltojen reunoilla, pensaikoissa ja lehtimetsissä. Linnuston kannalta olisi tärkeää turvata osa Kemijoen ranta-alueiden rantakasvillisuudesta vesi- ja rantalinnuille pesimä- ja ruokailualueeksi. Myös pääskyjen pesimäpaikat ovat arvokkaita. Mitä monipuolisempi pensaikko ja puusto reunustaa peltoja ja kaavoitettua aluetta, sitä monipuolisempi on myös linnusto. Metsäkanalintujen soidinpaikkoja alueella ei ole. Petolinnuista hyvinä myyrävuosina alueella pesivät tuulihaukka ja suopöllö, muista petolinnuista ei ole pesintään viittaavia havaintoja. Helmipöllö, sekä muut pöllöt ja haukat pesivät kauempana asutuksesta ja kyseiseltä kaava-alueelta.

Kemijokivarren linnusto Vastarannalla voisi olla jopa nykyistä monipuolisempi, jos niin halutaan. Pikkutyllin asuttaman soramontun alueelle voisi kasata parin metrin korkuisen pesävallin uhanalaisille törmäpääskyille. Telkälle, isoskelolle, uivelolle, pöllöille ja kottaraiselle voisi ripustaa alueelle pesäpönttöjä, joita pitää myös huoltaa. Pellot, kulttuuribiotooppi ja jokivarren luonto ruokkivat monipuolista linnustoa. Kun kaavoituksessa huomioidaan myös istutettavan kasvillisuuden suunnittelu, voi linnusto jopa monipuolistua siitä mitä se nyt on. Harrastajien tekemät ja tallentamat lukuisat lintuhavainnot kertovat alueen olevan suosittu linturetkelykohde.

12.2.2025

6 Lähteet

- Birdlife Suomi 2025. IBA-, FINIBA – ja MAALI-alueet [paikkatietoaineisto]. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/>. – päivitetty 1/2025.
- European Commission 2007: Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitats Directive 92/43/EEC. 88 s.
- Eurola, S., Huttunen, A., Kaakinen, E., Saari, V. & Salonen, V. 2015: Sata suotyyppiä: Opas Suomen suokasvillisuuden tuntemiseen. Oulun yliopisto, Thule-instituutti.
- Huttunen, A. & Pahtamaa, T. 2002: Luontoselvitykset yleis- ja asemakaavoissa. – Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen moniste 24, Oulu
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P., Väisänen, R. A., & Hildén, O. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. Monitoring bird populations in Finland: a manual. (2. [uus.] p. toim.) Helsingin yliopiston eläinmuseo.
- Kärkkäinen, L., Haakana, H., Hirvelä, H., Jokinen, M., Juutinen, A., Kangas, A., Kilpeläinen, H., Kniivilä, M., Koivula, M., Korhonen, K.T., Leppänen, J., Mutanen, A., Neuvonen, M., Pellikka, J., Punttila, P., Pynnönen, S., Syrjänen, K., Tuominen, S., Tuulentie, S. & Viitanen, J. 2023. Metsähallituksen alue-ekologisen suunnittelun arviointi 2023. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 113/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 283 s.
- Luonnonsuojelulaki (9/2023) ja -asetus (1066/2023)
- Metsälaki (1996/1093) ja Metsäasetus (1996/1200)
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023.
- Neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (NDir 92/43/ETY)
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esitelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. – Suomen ympäristö 742. Ympäristöministeriö. 113 s.
- Suomen Lajitietokeskus 2024: Aineistopyyntö 20.9.2024 (/ HBF.94266)
- Suomen metsäkeskus 2025. Avoin metsävaratieto. <https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luonto-tieto/aineistot-paikkatieto-ohjelmille/raipinnat>
- Suomen ympäristökeskus 2025. Avoimet paikkatietoaineistot. <http://www.syke.fi/avoindata>
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M. Siitonen J ja Valkeapää, A.: 2016: Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016–2025. Ympäristöministeriön Raportteja, 17/2016.
- Vesilaki (2011/587)
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2021: Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>